

Barics Ernő

A horvát etnikai csoportok magyarországi letelepedésének vizsgálata (anya)nyelvi metszetben a földrajzi nevek tükrében

I. A Magyar Köztársaság mai területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek többségének közös vonása, hogy évszázadok óta élnek a magyar állam keretei között, s ez a megállapítás a Dráva- és Mura-menti őshonos horvát lakosságtól eltekintve érvényes a magyarországi horvátokra is. A hazai horvátok nem tömbben élő kisebbség. Szórványokban élnek, földrajzilag viszonylag távol egymástól. Nagyobb részük a magyar-osztrák, magyar-horvát és a magyar-szerb határ mentén, illetve nem messze az országhatártól. Ez azért alakult így, mert a Mohácsi csatát követő időszakban, tehát 1526 után, a horvátországi és magyarországi birtokokkal is rendelkező világi és egyházi főurak, így pl. a Batthyányak, Erdődyek, Nádasdyak, Eszterházyak, stb. elősorban gazdasági okoktól motiváltan, a kieső, hiányzó munkaerő biztosításának reményében a törököktől kifosztott és kipusztított egykori magyar falvakba, vagyis az akkori Magyarország ritkábban lakott térségeibe, Baranya, Somogy, Zala, Vas, Győr-Sopron-Moson megyékbe, több, egymást követő hullámban, a mai Horvátország és Bosznia-Hercegovina egyes területeiről a törökök elől menekülő különböző horvát etnikai csoportokhoz tartozó lakosokat telepítettek le.

Így aztán a magyarországi horvátok legfontosabb történelmi, társadalmi és etnikai meghatározó jegyei között szerepel az a tény is, hogy többnyire a szabályozott irodalmi nyelv, mai terminussal a horvát sztenderd nyelv létrejötte előtt hagyták el eredeti etnikumuk lakterületét, és így lettek az eredetileg többségi etnikumot képező horvát populációból menekülő, vándorló kisebbség, s e tényből következően napjainkban beszélt élő nyelvük, nyelvjárásaik jelentős része archaikus nyelvi változatokban őrződött meg. Természetesen a hazai dialektusok mindegyike elhelyezhető a megfelelő horvát (országi) nyelvjárási mozaikba, annak ellenére, hogy az anyaországi nyelvi környezetből kiszakítva, az évszázadok során hol lazább, hol pedig semmilyen kapcsolatban nem lévén az anyaországgal, szükségszerűen erodálódott a nyelvük, illetve számos új nyelvi sajátosság alakult ki, legfőképpen a szókincs területén.

A hazai horvátok közösségi nyelvi tudatában az évszázadokkal korábban lezajlott migrációk kódében, még ha a magyar-horvát határ térségében is lakik egy ré-

szük, így pl. a Dráva, Mura, Duna mentén, nyelvileg és kulturálisan a horvátáshoz, pontosabban a horvát nemzeti többséghez való tartozás tudati leképezése viszonylag gyenge. Ez természetesen nagymértékben befolyásolja a hazai horvátok, számos más hazai kisebbséghez hasonlóan, a nyelvi egyenjogúság kérdéséről alkotott véleményét, például a kulturális autonómia keretében érvényesítendő nyelvi elvárásaik, követeléseik megfogalmazásában. Meggyőződésem, hogy ezzel a körülménnyel és az új hazában a saját nyelvük használatával kapcsolatosan szerzett negatív élményekkel hozható összefüggésbe a magyarországi nemzetiségeknek pl. az Európai Unióban fontosnak tartott Nyelvi Kartában lefektetett nyelvi jogoknak a gyakorlatba való átültetése iránti igen félénk, mondhatnánk visszafogott érdeklődése. Ezt azért is említem, mert a határon túli magyarok esetében a nyelvhasználatot illetően az autonómia törekvésekkel összefüggésben ez éppen fordítva van. A kisebbségek nyelvhasználatára vonatkozó elméleti és gyakorlati kérdések kitüntetett módon való szerepeltetése és aktualitása, különösen a szlovákiai nyelvtörvény fényében, nemcsak politikai, hanem tudományos szempontból is felveti, nemcsak a Kárpát-medence térségére fókuszáló, a nyelvhasználatot központba állító összehasonlító vizsgálatok elvégzésének szükségességét, illetve megalapozottságát.

A dolgozatom címében jelzett témának megfelelően, a fentiekben ismertetett okok miatt, a Magyarország területére irányuló horvát etnikai migrációs folyamatok összefüggésében, egy sajátos nyelvi-nyelvészeti területről, a toponomasztikáról, a földrajzi helynevekről és azok eredetéről kívánok szólni, történeti és jelenkori met-
szetben, vagyis arról, hogy a migrációknak, illetve letelepedéseknek milyen nyelvi nyomai lelhetők fel a földrajzi helynevekben. August Leskien német nyelvész (1840–1916) fontos gondolatot, igazságot fogalmazott meg, amikor azt állította, hogy a nyelvtudomány a történelmi, történeti eseményeket követve egy új tudományágnak, a toponomasztikának az alapjait rakta le. Valójában ezek emlék- és múltidéző szavak, olyanok, amelyek lehetővé teszik az őket hordozó és éltető közösség múlt- és jelenbeli életének a felidézését. Tudvalevő ugyanis, hogy a földrajzi nevek világa „megkövült művelődéstörténet”, tehát megfelelő (nyelvészeti, néprajzi, történelmi) ismeretek birtokában következtetéseket tudunk levonni belőlük az adott közösség anyagi és szellemi kultúrájára vonatkozóan.

2. Ha tehát megvizsgáljuk a mai, horvátok által is lakott települések helységneveinek alakulását a letelepedéstől napjainkig, megállapíthatjuk, hogy a horvátok, kisebb eltérésektől eltekintve, szinte teljes egészében átvették az egykori magyar helységneveket, természetesen a horvát nyelvi, pontosabban nyelvjárási kiejtési és jelentésbeli sajátosságoknak megfelelően és a horvát nyelv fonéma disztribúciós szabályaihoz igazítottan. Néhány példa: *Vršenda – Versend, Kuginj – Kókény, Kásád – Kásád, Salanta – Szalánta, Nijemet – Németi, Udvar – Pécsudvard, Veliki*

Kozar – Nagykozár, Ata – Áta, Semelj – Szemely, Lukovišće – Lakócsa, Potonja – Potony, Novo Selo – Tótújfalu, Brlobaš – Szentborbás, Križevci – Drávakeresztúr, Starin – Drávasztára, Sumarton – Tótszentmárton, Petrovo Selo – Szentpéterfa, Pribika – Peresznye, Židan – Horvátzsidány, Tukulja – Tököl, Santovo – Hercegszántó, Martinci – Felsőszentmárton, Semartin – Alsószentmárton stb. Ez utóbbi település magyar elnevezésében az *Alsó* előtag, az ugyancsak horvátok lakta Felsőszentmártontól – *Martinci* – való megkülönböztetésére szolgál, jöllehet e települések horvát lakói anyanyelvükön nem használják falvaik elnevezéseiben sem az alsó, sem a felső előtag megfelelő horvát elnevezéseit, tehát *Semartin*, illetve *Martinci* elnevezéssel illetik településüket.

2.1. A magyarországi horvátoknak az új hazába történt több évszázaddal korábban lezajlott letelepedésének köszönhetően nemcsak az egykori magyar falvak elnevezéseinek a horvát nyelvre adaptált változatait használták és használják az odatelepült horvát népcsoportok tagjai, de a szűkebb és tágabb környezetük magyar településneveit is átvették, és a horvát nyelvre jellemző kiejtési szabályokhoz igazították. Más szóval, megtörtént e földrajzi nevek ortográfiai (az írásos emlékek tanúsága szerint) és fonetikai adaptációja a horvát lakosság nyelvhasználatának mindennapos gyakorlatában. Az alábbi példák a Dráva-menti, egykor homogén horvát nyelvi szigetet képező alábbi falvakban: *Starin – Drávasztára, Dravljanca – Révfalu, Križevci – Drávakeresztúr, Martinci – Felsőszentmárton, Brlobaš – Szentborbás, Lukovišće – Lakócsa, Novo Selo – Tótújfalu, Potonja – Potony* végzett gyűjtőmunka eredményeként létrejött adattárból valók: *Barča (Barcs), Siget (Szigetvár), Kapuš (Kaposvár), Pečuv (Pécs), Selurince (Szentlőrinc), Šeljín (Sellye), Vajslovo (Vajszló), Bogdašin (Bogdása) Fok (Drávafok), Biriš (Bűrűs), Androc (Endrőc), Ostrovo (Csányoszró), Eđsenmartin (Hegyszentmárton), Arkanj (Harkány), Đud (Máriagyúd), Obol (Hobol), Dombol (Kastélyosdombó), Rigovce (Középrigóc), Trnovac (Somogytarnóca), Dekla (Teklafalu), Totince (Tótszentgyörgy)*, stb.

Érdekességként említjük meg, hogy egyes magyar települések korábbi magyar lativusi (hová kérdésre felelő) névalakját¹ éppen a felsorolt nyolc horvát település horvát lakossága őrizte meg, illetve nyelvükben a magyar lativusi (archaikus) alak nominatívusszá értékelődött át az idők folyamán, az alábbi esetekben: *Verešidba – Vörösi puszta, Vertiba – Sósvertike, Vejtiba – Vejti, Ivanidba – Drávaiványi, Marcaliba – Marcali, Apatidba – Somogyapáti*.

2.2. Míg a helységnevek esetében a horvátok átveszik, a fent ismertetett módon, a magyarok által használt helységneveket, a helység rész neveket csak horvát nyelvi kifejezéssel jelölik pl. *Gornji kraj* (Udvar – Pécsudvard, Semelj – Szemely, Kukin

¹ Szabó T. A. : Az Isztambul, illetőleg a Malomba típusú helynévkölcsönzés kérdéséhez. (Magyar Nyelvjárások VII.3.)

– Kőkény, Sukid – Szőkéd, Suka-Szöke, Nijemet – Németi, Martinci – Felsőszentmárton), *Dolnji kraj* (Kukinj – Kőkény, Pogan – Pogány, Martinci – Felsőszentmárton). A *Gornji kraj* és *Dolnji kraj* a település fölső, illetve alsó részét jelenti. Nem ritkán kereszt- és ragadványnév jelöli az adott falurészt, mint például Pogányban a *Marjanov kraj*, *Blaškin kraj*, *Božin kraj*, a vegyes horvát-német etnikumú településeken Pogányban, Pécsudvardon vagy Szőkéden a németek által lakott falurészt Švapski krajnak nevezték.

2.3. Az ún. mikrotoponimák vagy másképpen a dülőnevek megnevezése tekintetében ugyancsak sajátos helyzet alakult ki. Ha csak a Pesti János szerkesztette Baranya megye földrajzi nevei I. és II. kötetében (Pécs 1982–1984) lejegyzett földrajzi neveket vizsgáljuk, szembevesszük a kétnyelvű magyar-horvát földrajzi nevek impozáns mennyiségét. Bár számuk az idő múlásával csökkent, amihez jelentős mértékben hozzájárult az 1960-ban befejezett kényszerű téveszesítés, a precízen vezetett földhivatali és levéltári birtokkönyveknek, térképeknek, valamint ezeknek a mai lakosság által használt élő földrajzi nevekkal való összevetésének köszönhetően, olyan kétnyelvű mikrotoponíma adatállomány áll rendelkezésünkre, amely használatát illetően megmaradt napjainkig függetlenül attól, hogy e települések horvát lakossága többségében elmagyarosodott.² A tipológiailag különböző csoportokba sorolható kétnyelvű földrajzi nevek közül kettőt emelek ki.

a) Az első csoportba tartozó földrajzi neveknél mint motivációs tényező az erdő, növény és állatvilág megnevezése a meghatározó: *Soma Erdő*, *Susnya Haraszt*, *Ruscik Körtés*, *Lipik Hárs*, *Bukvik Bükkös*, *Brezik Erdő*, *Lestyé Mogyorós*, *Szinokosa Kaszáló*, *Borék Erdő*, *Borik Erdő*, *Bora Erdő*, *Bazik Bodzás*, *Dubrova Tölgyes*, *Dubravka Tölgyes*, *Dubravá Tölgyes*, *Gáji Erdő*, *Gájác Liget*, *Grablik Gyertyános*, *Gustya Erdő*, *Jazovina Borzas*, *Zsabják Békás*, *Klenovác Gyertyános*, *Klenőce Gyertyános*, *Luzsanyak Liget*, *Luzsnyák Liget*, *Verbovka Fűze*, stb.

b) A második csoportban a földrajzi nevek elnevezését a térszinforma, víz, talaj minősége és szerkezete motiválta. Ilyenek a: *Bordó Hegy*, *Berdó Hegy*, *Pergyóc Berdóc*, *Toplica Forrás*, *Toplica Árok*, *Rika Jó*, *Réka Patak*, *Bereg Part*, *Ropa Gödör*, *Dolina Völgye*, *Petrova Dolina Völgye*, *Lazina Irtásföld*, *Lázina Antalék Írtása*, *Palika Írtás*, *Nyiva Főd*, *Pod Bunári Kút*, *Dugai Hosszú Rét*, stb.

A felsorolt nevek egy része a ma magyarok által lakott Baranya megyei Hedrehely, Felsőegerszeg, Abaliget, Kisvaszar, Bános, Magyaregregy és az egykori szigetvári járáshoz tartozó Almamellék, Szulimán, Mozsgó, Ibafa települések földrajzi névadattárában található.

² Barić, Ernest: O dvojezičnim hrvatsko-mađarskim mikrotoponimima u Baranjskoj županiji. Hrvati i Mađari u svjetlu proširivanja kultura i jezika. Pečuh, 1997. 165–179.

Rövid megjegyzés az elhangzott földrajzi nevekkel kapcsolatban. Eredetüket tekintve ezek horvát-magyar kétnyelvű földrajzi nevek, amelyek úgymond összeolvasva ejtendők, mai használóik tudniillik ebben a formában sajátították el elődeiktől, mit sem tudva eredetükről, s természetesen a magyar nyelvre jellemző hangtani, hangsúly sajátosságoknak és szabályoknak megfelelően. Így aztán a horvát *Brdo* „hegy” dűlő névből magyar változatban *Berdó Hegy*, a később odatelepített németek nyelvváltozatában *Perdó Berg* lesz, de ugyanennek a folyamatnak az eredménye a *Borik* helynév sorsa is, amely fenyőerdőt, fenyvest jelent, itt pedig *Borék Erdő*, *Bora Erdő* és *Porik Erdő* formában használatos. Ezeknek a megduplázott, valójában azonos jelentésű földrajzi neveknek a jellegéről, illetve történetéről szólva megállapítható, hogy az asszimilációs folyamat előrehaladásával, az eredeti jelentés elhomályosulása után kapcsolta a névtudat az elsődleges névhez az azonos vagy némi jelentésbeli eltolódással bíró utótagot. E folyamat egyfajta (nem tudatos) nyelvi abszurdításának a legkirívóbb példája a *Podbunári Kút* dűlőnév, melynek magyar nyelvre történő szó szerinti fordítása: *A kutak* (forrás(ok) jelentésben) *alatti kút*. Valójában arra akar utalni a földrajzi név, hogy a források alatt található a mezőben nyáron dolgozók számára a szomjúságot oltandó oly fontos kút.

Jelentéstani összefüggésben jelzésképpen kiemelnék a gazdag és értékes földrajzi névadattárból egyet-egyét a horvát és a magyar dialektológia, különösen a történeti nyelvjáráskutatás számára fontos földrajzi nevek közül. A *Rika Jó* földrajzi név azon túlmenően, hogy adatot szolgáltat a horvát dialektológia számára az ún. i-ző kiejtésű szavak szóföldrajzi elterjedéséről, a magyar nyelvtudomány számára is fontos, mert a mai *folyó* lexémának a korábbi, *jó* nyelvi alakját őrzi a *Sajó* típusú magyar víznevekhez hasonlóan.

Külön szólunk a ma is horvátok által lakott települések határrészeit jelező földrajzi nevekről. Míg az ideérkező horvátok a helységneveket a már említett módon egyszerűen átvették a korábban ott lakó magyar lakosságtól, a mikrotoponimák esetében a horvát nyelvi jelleg dominál. Kisebbszámú előforduló, helyenként nyelvi szubsztrátumként átvett magyar földrajzi nevek a Tekeres (Tekeruš), Berek, Diós (Dijaš), az azonos jelentésű horvát Oreše, Orašje mellett, vagy a Sziget (Sigetac, Sigetec) földrajzi név az ugyancsak azonos jelentésű Otok, (V)ada, Vadička mellett. A letelepedés és az azt követő évszázadok során kialakult egzisztenciát biztosító struktúrák szerves részeként kiépült, kialakult egy komplett horvát nyelvű mikrotoponíma rendszer, mely szerencsére belekerült – a több évtizeden keresztül tartó, nagy erővel végzett magyarországi írott és élő földrajzi (nemzetiségi településeket is magába foglaló) névgyűjtő munka eredményeként közzétett – adattárba is, így valóságos nyelvi kincseshányaként hozzáférhetővé vált a horvát nyelvészeti kutatások számára is.

3. Miről tanuskodnak e földrajzi nevek? A néhány pontban felsorolt, a földrajzi névtudományban meghonosodott osztályozási szempontok szerint csoportosított földrajzi nevek számos felvetett kérdésre egyértelmű választ adnak.

3.1. A letelepedéssel és a gazdálkodáshoz szükséges életteré biztosításával kapcsolatos földrajzi nevek pl. „irtásföld” jelentésben: *Krčevina, Krčevine, Paljika, Paljičica, Laz, Lazinac, Selišće, Ledina (Gornja, Dolnja), Ledinka*.

3.2. Az őshazából hozott szavak utalnak a régmúlt idők nyelvi-nyelvjárási sajátosságaira. *Vugunja, Otok (Ata – Áta), Vuroš (Udvar – Pécsudvard), Plana (Kukinj – Kökény), Vlačko polje (Pogan – Pogány), Zastava (Sukid – Szökéd), Buban, Čuprija, Čuprijica (Salanta – Szalánta), Čajrica (Nijemet – Németi), Zidina (Belvar – Belvárdgyula), Prnjavor (Suka – Szöke), Gušća, Balukana (Lotar – Lothárd), Lazinac (Birjan – Birján), Ritić (Kozar – Nagykozár) stb.*

3.3. A horvát nyelv legrégebbi, ősszláv nyelvi rétegéhez tartozó mikrotoponimák.

A Dráva-mente tipikus fafajtája a *tölgy*, horvátul *(h)rast*, az ottani horvát falvakban az alábbi nyelvi változatait találjuk: *Rasti, Rastovce, Rastik, Rastiće, Raščine, Rastine. A Lug, Lužec, Lužanjak, Mlaka, Cret, Cretek, Cretić, Čret, Bistrica, Struga* szintén ősszláv eredetűek.

3.4. A történelmi események okozta változásokra, földrajzi terepviszonyokra, földművelési módokra, a természetett mezőgazdasági kultúrákra utaló földrajzi nevek: *Tursko groblje, Turbe, Turski bunar, Pašina gušća, Ledina, Bara, Crvenka, Kućerina, Rijetko, Sadovi, Bukvik, Brestik, Dijaš, Abljani, Bedenikovce, Kostanjevo, Trnovac, Trnjiće, Oreše, Laz, Krčenić, Češljuga, Grabrik, Vrelo, Šiljac, Konopljišće, Kleišće, Proišće, Kupusišće, Močilo, , Brod, Brodec, Brođance, Gradec, , Mrtvica, Podrovka, Otok, Sigetac, Ada, Vadička, Sabatske, Proletar, Orlovac* stb.

4. Az **-ište** képzővel képzett, egykori település, építmény helyére utaló földrajzi nevek ugyancsak a legrégebbi, tehát ősszláv nyelvi réteghez tartoznak. A magyar nyelvben kölcsönzött szláv jövevényszavak egyike **szelistye** formában került át. Az **-ište** képző **-išće** változata az ún. **keletboszniai** és **szlavón što nyelvjárások** legfőbb fonológiai sajátosságai közé tartozik, nagyobb számban fordul elő az említett nyelvjárásokat beszélő baranyai horvátok-lakta települések földrajzi névtárában, lévén, hogy e falvak horvát nyelvjárási e két nyelvjárás csoportba sorolhatók.³ A *Kučišće* (Sukid – Szökéd) „hely ahol egykor ház állt”, *Željersko Kučišće*, ahol a zsellérek laktak, *Vodenišće* a *vodenica* főnévből képzett földrajzi név (Breme – Beremend), *Vodenišće* (Katolj – Kátoly) „az a hely, ahol egykor vízimalom volt.” *Birošće* (Po-

³ Lisac, Josip: Hrvatska dijalektologija I. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja. Zagreb, 2003.

gan – Pogány) A legenda szerint a béresek e helyen a földbirtokostól eltulajdonított kincset rejtették el. A ma szántóföldként bejegyzett *Risišće* és *Drvarišće* földrajzi nevek a juttatott birtokrész, illetve fatároló helyre utal. Itt utalunk a mohácsi csata eseményeit idéző földrajzi nevek közül az e helyen letáborozott török seregek emlékét őrző *Šatorišće* – *Sátorhely* dülönévre, ahol a későbbi időkben azonos nevű major, majd a mai Sátorhely település található.

Igen gyakori földrajzi név a már említett *Selišće*, amely számos jelentése mellett, mint pl. jelenleg is létező vagy egykor volt település helye; falusi ház a hozzá tartozó telekkel; jelentheti a község közös tulajdonát képező kaszálót és legelőt is; másrészt jó minőségű termőföldre is utalhat, ahogyan ma is számos helyen szántóföldek találhatók ilyen elnevezéssel, pl. az alábbi településeken: Belvar – Belvárdgyula, Birjan – Birján, Breme – Beremend, Olas – Olasz, Minjorod – Monyoród, Semartin – Alsószentmárton, Kujin – Kőkény, Salanta – Szalánta, Pogan – Pogány, Nijemet – Németi stb.

Ugyancsak *-išće* képzőkkel képzett nagyszámú földrajzi név fordul elő a különböző mezőgazdasági kultúrákkal bevetett, illetve ültetett termőföldrészek megnevezésére: *Gravorišće*, *Graovišće* „babföld, babbal bevetett föld” (Udvar – Pécsudvard), *Gravorine* (Kašad – Kásád), *Kupusišće*, *Kupusina* „káposztaföld” (Lotar – Lothárd, Ata – Áta, Nijemet – Németi). E települések lakói napjainkig is híres káposztatermelőként ismeretesek. A pécsi piacon a legjobb savanyúkáposztát ma is ők termelik és árúsítják. *Krumpirišće* „krumpliföld” (Birjan – Birján), *Kleišće* „palántázóhely” (Maraza – Maráza), *Ječmenište* „árpával bevetett föld” (Semartin – Alsószentmárton), *Ječmišće* (Maraza – Maráza), *Zobišće* „zabbal bevetett föld” (Kašad – Kásád). *Konopljišće* „kenderföld” (Kašad – Kásád, Lanjčug – Lánycsók, Sukid – Szőkéd, Kujin – Kőkény), *Konoprišće* (Udvar – Pécsudvard), *Konopljaš* (Šoroš – Magyarsarlós), az azonos jelentésű szinonimával ugyancsak a kender termesztésére utaló *Kudiljišće* (Belvar – Belvárdgyula, Katolj – Kátoly, Semelj – Szemely, Marok – Márok), *Kudilnjak* (Minjorod – Monyoród), a „len termesztését” jelentő *Lanišće* (Maraza – Maráza, Semelj – Szemely).

Itt jegyezzük meg, hogy egyebek mellett az egykori népviselet, a ruházat számos kelléke a saját földön termesztett lenből és kenderből készült. Az egykori kenderáztató hely(ek) nevét őrzi a *Močilo* dülönév (Vršenda – Versend, Pogan – Pogány), amely több, korábban vegyes etnikumú településen a Zselic falvaiban *Mocsilla*, *Mocsillyák* formában őrződött meg. Az említett *-išće* képző produktív jellegére utal az egykori életformát jól példázó, emiatt számos település dülönévtárában megtalálható *Plandišće*, *Plandovišće* „delelő” (Birjan – Birján, Kašad – Kásád, Maraza – Maráza, Udvar – Pécsudvard) és a *Gumnišće*, *Guvno* „szérű, a gabonaasztagok, illetve a cséplés számára előkészített hely”, a *Kamarišće* pedig a „szalmakazal elhelyezésére alkalmas helyre utal”.

Az 1945-öt követő időszakban a társadalmi, gazdasági, szociális és közigazgatási változások eredményeképpen, a korábban etnikailag domináns horvát falvakban a horvát nyelv mellett, annak használatát visszaszorítva, egyre nagyobb hangsúlyt kap a magyar nyelv magas szintű ismerete, a nemzetiségi szempontokat mellőző téveszesítés, valamint iskolai és közigazgatási körzetesítés. A bekövetkezett változások természetesen nem kerülhették el a dülőneveket sem, még „nyelvi szempontból” sem.

1. Az említett időszakban és az azóta – különböző céllal és igényességgel – készült térképeken már a többnyire szó szerinti fordítással keletkezett ún. kétnyelvű dülőnevek találhatók, mint pl.: *Ležaje – Delelő* (Nijemet – Németi), *Duge njive – Hosszúföld* (Salanta – Szalánta), *Lanik – Lenföld* (Ata – Áta), *Bara – Mocsár* (Salanta – Szalánta), *Sokolovac – Solymos* (Kukinj – Kökény), *Blaževa dolina – Balázsvölgy* (Lotar – Lothárd), *Staro groblje – Öregtemető* (Semelj – Szemely), *Grabina – Gyertyános* (Olas – Olasz) stb.

2. A régi mikrotoponimák jelentéséhez nem kapcsolható, önkényesen, bürokratikus eszközökkel „kiokoskodott”, az eredeti dülőnév jelentését figyelmen kívül hagyó elnevezések: *Lešće – Nándorliget*, *Orašje – Szántás*, *Uzbrdica – Szabadföldek*, *Rastina – Bokros*, *Novi sad – Ujhegy*, *Stara crkva – Szent Katalin templom*, *Srkajic – Szarkaföld*, *Čeprnja – Siótelep*, *Veliki put – Öreghegy*, stb.

3. Az eredeti jelentésben egyértelműen értelmezhető dülőneveknek az abszurditásig „elferdített” változatai: *Mekota – Makota*, *Cerje – Céria*, *Orašje – Óráshegy*, *Vugunja – Vágonya*, *Brset – Börsöd*, *Pisak – Pizok*, *Fraka – Ferka* stb.

IRODALOM

- ANIĆ Vladimir 2005. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb.
- Baranya megye földrajzi nevei. I. kötet, Pécs, 1982.
- Baranya megye földrajzi nevei. II. kötet, Pécs, 1984.
- BARIC Ernest 2006. Rode, a jezik?! Pečuh.
- EÓRY Vilma 2007. *Értelmező Szótár* +. Budapest.
- KISS Lajos 1988. *Földrajzi nevek etimológiai szótára*. Budapest.
- LISAC, Josip 2003. *Hrvatska dijalektologija I*. Zagreb, 2003.
- Magyar Értelmező Kéziszótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2006.
- SKOK, Petar 1971. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb.
- SOKCSEVITS Dénes 1998. A magyarországi horvátok története. In: *Magyarországi horvátok*. Budapest.
- ŠONJE Jure 2000 (ured.) *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb.